

Sygn. akt III Cz 1203/16

POSTANOWIENIE

Dnia 22 listopada 2016 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach III Wydział Cywilny Odwoławczy w następującym składzie:

Przewodniczący – Sędzia SO Roman Troll

po rozpoznaniu w dniu 22 listopada 2016 r. w (...) na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa (...)we W. (poprzednio (...) we W.)

przeciwko K. Z.

o zapłatę

na skutek zażalenia powódki

na punkt 3 postanowienia Sądu Rejonowego w (...)

z dnia 22 lutego 2016 r., sygn. akt II C 3294/14

postanawia:

- 1) zmienić punkt 3 zaskarżonego postanowienie o tyle, że zasądzoną w nim od powódki kwotę zasądzić na rzecz pozwanej,
- 2) oddalić zażalenie w pozostałej części,
- 3) oddalić wniosek adwokata z urzędu o zasądzenie na jego rzecz od powódki kosztów postępowania zażaleniowego.

SSO Roman Troll

Sygn. akt III Cz 1203/16

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 22 lutego 2016 roku Sąd Rejonowy w (...) umorzył postępowanie (pkt 1); ustalił wynagrodzenie dla pełnomocnika z urzędu pozwanej w wysokości 738 zł (pkt 2) oraz zasądził od powoda na rzecz adwokata J. P. 738 zł tytułem wynagrodzenia za świadczoną pozwanej pomoc prawną z urzędu (pkt 3). W uzasadnieniu wskazał, że po rozpoczęciu rozprawy powódka cofnęła pozew w całości, a pozwana wyraziła na to zgodę oraz wniosła o zasądzenie od powoda na jej rzecz kosztów zastępstwa procesowego. Dlatego też Sąd Rejonowy stosując regulację art. 203 § 1 k.p.c. w związku z art. 355

§ 1 k.p.c. umorzył postępowanie w sprawie, wskazał także, że pozwana w terminie dwutygodniowym od daty poinformowania o cofnięciu pozwu wystąpiła z wnioskiem o przyznanie kosztów zgodnie z art. 203 § 3 k.p.c. Jednocześnie Sąd Rejonowy zaznaczył, że ustalił wynagrodzenie dla pełnomocnika pozwanej ustanowionego z urzędu w wysokości 738 zł, która stanowi minimalną stawkę 600 zł powiększoną o podatek od towarów i usług. O kosztach postępowania w punkcie 3 Sąd Rejonowy orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c., albowiem strona przegrywająca zobowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony, a powódka jest stroną przegrywającą, albowiem pozwana w sprzeciwie od nakazu zapłaty wniosła o oddalenie powództwa,

a w odpowiedzi na to cofnięto pozew.

Zażalenie na to postanowienie złożyła powódka zaskarżając je w części dotyczącej punktu 3 i zarzuciła błędne zastosowanie art. 203 § 2 k.p.c. poprzez przyznanie pozwanej kosztów zastępstwa procesowego w momencie, gdy wystąpienie przez powódkę z powództwem było niezbędne dla celowego dochodzenia jej praw. Przy tak postawionym zarzucie wniosła o uchylenie postanowienia w zaskarżonej części.

W odpowiedzi na zażalenie pełnomocnik pozwanej ustanowiony z urzędu, działając we własnym imieniu, wniósł o jego oddalenie jako bezzasadnego, ustalanie wynagrodzenia dla pełnomocnika z urzędu pozwanej w wysokości 185 zł oraz zasądzenia od powódki na rzecz adwokata J. P. 185 zł tytułem wynagrodzenia za postępowanie odwoławcze.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Sąd Rejonowy orzekł o kosztach (pkt 3) na wniosek strony pozwanej złożony w terminie 14 dni od zawiadomienia o cofnięciu pozwu (wniosła ona o zasądzenie od powódki na rzecz pozwanej kosztów zastępstwa procesowego). Już w sprzecznie zgłoszony został wniosek o przyznanie kosztów pomocy prawnej świadczonej z urzędu stronie pozwanej, które nie zostały pokryte w całości lub w części (por. art. 203 § 3 k.p.c., art. 109 § 1 k.p.c., postanowienie Sądu Najwyższego z 26 lipca 2012 roku, sygn. akt III CZ 73/12, LEX 1228792). Przywołane orzeczenie Sądu Najwyższego wskazuje, że wystarczający do zasądzenia kosztów postępowania jest jeden wniosek złożony w jego toku, nie trzeba go ponawiać po uzyskaniu informacji o cofnięciu pozwu, jeżeli został już wcześniej złożony. W regulacji art. 203 § 3 k.p.c. chodzi o umożliwienie pozwanemu złożenia wniosku o zasądzenie kosztów postępowania, gdy nie został on złożony wcześniej, ponieważ art. 109 § 1 k.p.c. wskazuje tylko ostateczny termin jego złożenia [por. także M. M.: [w:] Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom I (art. 1 – 505³⁸) pod red. M. M., WK 2015, teza do art. 203], tylko w tym sensie art. 203 § 3 k.p.c. stanowi *lex specialis* do art. 109 § 1 k.p.c.

Art. 203 § 2 zd. 2 k.p.c. stanowi, że na żądanie pozwanego powód zwraca mu koszty. Jest możliwe odstępstwo od tej zasady, gdy powód wykáže, że wystąpienie z powództwem było niezbędne dla celowego dochodzenia praw z uwzględnieniem okoliczności w dacie wytoczenia powództwa. Dotyczy to zwłaszcza sytuacji, gdy cofnięcie pozwu jest konsekwencją zaspokojenia przez pozwanego wymagalnego w chwili wytoczenia powództwa roszczenia powoda. W rozumieniu przepisów o kosztach procesu (art. 98 k.p.c.) pozwanego należy uznać wówczas za stronę przegrywającą sprawę. (Por. postanowienie Sądu Najwyższego z 12 kwietnia 2012 roku, sygn. akt II CZ 208/11, LEX 1214570).

Istotą rozpoznawanej sprawy jest to, która ze stron powinna być potraktowana jako wygrywająca. Powódka wskazuje, że to ona jest wygrywającą, bo w chwili składania pozwu celowe było jego złożenie. Strona pozwana wskazuje na coś odmiennego, podnosząc również, że z uzasadnienia zażalenia wynika, iż powódka skarży niezastosowanie art. 102 k.p.c.

Już w sprzecznie od nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym strona pozwana wniosła o oddalenie powództwa powołując się na nieważność oświadczenia woli złożonego przez nią w chwili zawarcia umowy pożyczki. Jednocześnie w oświadczeniu o cofnięciu pozwu strona powodowa przywołała „(...) postępowanie w przedmiocie ustalenia lub nieistnienia stosunku prawnego wynikającego z ww. umowy (...)” i wskazała, że zachodzi wysokie prawdopodobieństwo, że obecna sprawa stanie się bezprzedmiotowa.

Powyższe okoliczności prowadzą do wniosku, że stroną wygrywającą sprawę jest pozwana, albowiem to na skutek jej zarzutów złożonych sprzecznie od nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym powódka zdecydowała się wycofać pozew. Pozwana nie uiszczała należności dochodzonej pozwem w toku prowadzonego postępowania. Inaczej rzecz ujmując powódka wytoczyła powództwo, albowiem pozwana nie uiszczała należności z tytułu umowy pożyczki, a wycofała ten pozew pomimo tego, że ta należność nadal nie została uiszczona. Przyczyną wycofania pozwu jest zaś ewentualna możliwość stwierdzenia nieważności zawartej umowy pożyczki pomiędzy stronami. Dlatego też stroną formalnie przegrywającą sprawę jest powódka, bo wycofała pozew pomimo braku uregulowania należności z tytułu umowy pożyczki. Ewentualna nieważność umowy pożyczki wskazuje zaś na niezasadność pozwu już w chwili jego złożenia, gdyż nieważność stwierdzona na podstawie art. 82 k.c. istnieje już w chwili złożenia oświadczenia woli, a nie dopiero w chwili stwierdzenia tego przez sąd.

Sąd Rejonowy zasadnie orzekł więc o kosztach postępowania, które musi ponieść powódka, jako przegrywająca sprawę. Sąd Rejonowy nie zwrócił jednak uwagi na to, że zgodnie z art. 98 § 1 i 3 k.p.c. strona przegrywająca zwraca przeciwnikowi koszty procesu,

w ich skład wchodzi także wynagrodzenie pełnomocnika. Przeciwnikiem powódki nie jest zaś pełnomocnik z urzędu ustanowiony dla strony pozwanej, lecz pozwana. Dlatego też koszty związane z wynagrodzeniem pełnomocnika z urzędu ustanowionego dla pozwanej należy zasądzić od powódki na rzecz pozwanej, adwokat z urzędu może zaś swoje prawa przewidziane w art. 122 k.p.c. realizować poprzez uzyskanie klauzuli wykonalności opiewającej na niego w granicach należnej kwoty (por. art. 122 § 1 i 2 k.p.c., A. Zieliński: [w:] Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz pod red. A. Zielińskiego, Warszawa 2008, s. 222). W tej części więc zaskarżone rozstrzygnięcie podlegało zmianie. Z powyższą zmianą przywołana przez Sąd Rejonowy regulacja prawna jest prawidłowa.

Dlatego też zarzuty zażalenia są bezzasadne. Zażalenie nie kwestionowało niezastosowania art. 102 k.p.c., tylko błędne zastosowanie art. 203 § 2 k.p.c., nie ma więc potrzeby odnoszenia się do zasad słuszności.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. w związku z art. 397 § 1 i 2 k.p.c., należało zmienić punkt 3 zaskarżonego postanowienia poprzez wskazanie, że zasądzona w nim kwota dotyczy kosztów na rzecz pozwanej. Jednocześnie, na podstawie art. 385 k.p.c. w związku z art. 397 § 1 i 2 k.p.c., należało oddalić zażalenie w pozostałej części jako bezzasadne.

Na podstawie art. 109 § 1 k.p.c. w związku z art. 98 § 1 i 3 k.p.c. oddalono wniosek o zasądzenie od powoda na rzecz pełnomocnika z urzędu strony pozwanej wynagrodzenia, albowiem to nie ten pełnomocnik jest wygrywającym sprawę w toku postępowania zażaleniowego, lecz pozwana. Pozwana zaś nie złożyła nawet odpowiedzi na zażalenie, gdyż taką złożył jej pełnomocnik z urzędu, lecz jedynie w imieniu własnym – byłoby to uzasadnione, gdybyśmy mieli do czynienia z kosztami obciążającymi Skarb Państwa i przyznanymi na rzecz pełnomocnika z urzędu, ale w rozpoznawanej sprawie zaskarżone postanowienie dotyczy kosztów pomiędzy stronami (art. 98 § 1 k.p.c. i art. 122 § 1 i 2 k.p.c.).

Należy także zauważyć, że wniosek o przyznanie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej od Skarbu Państwa powinien zawierać oświadczenie, że opłata nie została zapłacona w całości lub w części [§ 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 roku w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz. U. poz. 1801)]. Ponadto rozporządzenie to, poprzez jego § 22, ma zastosowanie w rozpoznawanej sprawie w toku postępowania zażaleniowego, albowiem w tym zakresie doszło do wszczęcia postępowania przed sądem drugiej instancji na skutek złożenia zażalenia w marcu 2016 roku, a Sąd Rejonowy postanowieniem o umorzeniu postępowania zakończył sprawę w pierwszej instancji. W odpowiedzi na zażalenie pełnomocnik z urzędu ustanowiony dla strony pozwanej wniósł o przyznanie mu kosztów związanych z jego wynagrodzeniem w postępowaniu odwoławczym, ale nie oświadczył, że opłata w tym zakresie nie została zapłacona w całości lub w części. Jednocześnie jego wniosek dotyczył zasądzenia od powoda na rzecz właśnie pełnomocnika z urzędu strony pozwanej określonej kwoty. Wniosek adwokata ustanowionego dla strony zwolnionej z kosztów o zasądzenie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu powinien zawierać oświadczenie, że żądane koszty nie zostały uiszczone w całości ani w części. Wniosek niezawierający takiego oświadczenia podlega oddaleniu a limine jako nieuzasadniony (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 14 października 1998 roku, sygn. akt II CKN 687/98, OSNC 1999/3/63,

a także postanowienie Sądu Najwyższego z 17 maja 2012 roku, sygn. akt I PKN 787/00, LEX 1671152). Dlatego też wniosek o przyznanie tych kosztów adwokatowi z urzędu jest nieuzasadniony.

SSO Roman Troll